

Diplomeringsbesök i Danderyds församling 2018-10-23

Rapport av Pernilla Blind och Joakim Kroksson

Närvarande:

Anders Bergstrand, kyrkorådets ordförande
Anette Bågenholm, kyrkogårdschef
Anna Ortner, biträdande kyrkoherde
Christina Högberg, kommunikatör
Ebba Zeno, förskolechef
Hanna Grimstedt, miljösamordnare
Katarina Gunnarsson, kanslichef
Staffan Hellgren, Kyrkoherde
Magnus Myrberg, Handläggare för hållbar utveckling, Stockholms stift
Joakim Kroksson, miljödiplomerare
Pernilla Blind, miljödiplomerare

Vi inledde dagen med en morgonbön följt av presentationsrunda.

Vi gick igenom församlingens dokumentation av arbetet för hållbar utveckling inom ramen för miljöledningssystemet Svenska kyrkans Miljödiplomering för en hållbar utveckling. Överlag är församlingens dokumentation väldigt välstrukturerad och tydlig, vilket är ett föredöme och en inspirationskälla för andra församlingars arbete med Miljödiplomering. Diplomerarnas uppgift är att kontrollera att församlingens arbete lever upp till de krav som stipuleras i standarden och de mål församlingen själv satt. Därför användes standarden som ledstäng och utgångspunkt för diskussionerna och här nedan följer några reflektioner över hur arbetet sköts och några tips om möjliga förstärkningar framöver.

Genomgång utifrån standarden

Här följer kommentarer utifrån standardens numrering. Inga kompletteringar kommer att vara nödvändiga. Rapportens kommentarer är istället framför allt framåtsyftande. Om vidare kommentarer ej lämnats, är anledningen att området är godkänt utan anmärkning.

0.1 Beslut

Beslut är fattat i god ordning.

0.2 Utbildning

De utbildningar och workshops ni genomfört i församlingen har gett er en bra grund att stå på. Särskilt intressant är att arbetet i förskolorna med Grön flagg har införlivats som en del i miljödiplomeringen. Vi vill uppmana er att fortsätta fylla i dokumentationen över vilka medarbetare och förtroendevalda som har närvarat vid utbildningstillfällena i samband med att den genomförs.

1.1 Nuläge

Ni har ärligt beskrivit er situation på ett sätt som möjliggör för er att få syn på utvecklingsområden. För detta har ni lämnat både bilaga 4 och 5, där bilaga 5 räcker utmärkt att i fortsättningen skicka till diplomerarna. Bilaga 4 utgör en dubblett, men är ett bra arbetsdokument för församlingen att fylla i. Tänk på att försöka fånga upp sådant som inte ryms i mallen också.

Valet att intervjua medarbetare om nuläget i sina respektive kompetensområden, snarare än att till exempel samla in information via mejl, verkar ha gynnat arbetet och processen.

Efter att ni är färdiga med denna diplomeringsprocess, vill vi diplomerare uppmuntra er att inom kort göra en ny nulägesbeskrivning som kan bli utgångspunkt för arbetet i fas 2. Då kan medarbetare med fördel intervjuas både om nuläget och vad de vill sträva efter framöver.

1.2 Lagförteckning

Sammanställningen är ambitiös och uppställd efter verksamhetsområdena. Den har gett er möjlighet att uppmärksamma vilka rutiner som redan är på plats för att uppfylla lagens krav och vilka som behöver komma till.

2.1 Vision och 2.2 Policy

Det är föredömligt att visionen och policyn har tagits fram i workshops med medarbetare och förtroendevalda. Några av skrivningarna i policyn (de flesta i punktlistan) är dock snarare att betrakta som övergripande mål, eftersom de är lite för konkreta. För framtiden kan det vara bra att fundera på relationen mellan policy och övergripande mål. Ordningen från abstrakt till konkret ska vara: vision>policy>övergripande mål>delmål>åtgärdsprogram. Den näst sista punkten i policyn är snarare att betrakta som en del av ett organisationsdokument, men gränsdragningen är inte alltid så lätt att göra.

Ett medskick för framtiden är att fundera på hur vision och policy förverkligas i övergripande mål, delmål och åtgärdsprogram. Tanken är att det ska finnas en koppling här emellan (vilket inte saknas, men kan bli ännu tydligare). Både vision och policy är fastställda av kyrkorådet, något som egentligen är ett krav först i fas 2.

3.1 Övergripande mål

De övergripande målen är välarbetade och svarar väl mot de delmål och åtgärder som ni arbetar med. De övergripande målen är fastställda av kyrkorådet.

3.2 Delmål

Delmålen är i regel formulerade så att de innehåller ett centralt verb, vilket är mycket bra. De är dock ibland lite defensivt skrivna och några handlar bara om att skaffa er information om läget, samt "utreda möjligheten till...". När ni nu går vidare i ert arbete ser vi gärna att ni skriver skarpare mål, som mer handlar om att genomföra förändringar (minskningar, ökning, osv) än att kartlägga nuläget.

Delmålen bör enligt standarden vara "utvecklande, tidsbestämda och mätbara". Det är något att ta med er i kommande arbete. Ju mer specifika och mätbara målen blir, desto tydligare blir den förändring som behöver komma till stånd för att genomföra dem. Ett generellt tips är att det ska gå att skriva "Att..." framför delmålet, i så fall är det ofta lätt att begripa och användbart.

3.3 Åtgärdsprogram

De åtgärder ni genomfört är tydliga och lätta att följa. De står i god proportion till delmålen. Fundera framöver på hur ni vill använda punkten uppföljning, så att skrivningarna blir enhetliga. Nu har ni både en kolumn i bilaga 9 som är uppföljning (där formuleringarna är aningens spretiga och korthuggna) och hela bilaga 13 tillägnad detta. Samla gärna ihop denna information på ett ställe istället för två.

3.4 Beslut om delmål och åtgärdsprogram

Beslut är fattat i god ordning.

3.5 Kännedom om mål

Församlingen har gjort en gedigen process med workshops och kontinuerlig information till anställda, förtroendevalda och allmänhet om arbetet med miljödiplomerings och målen. Inte minst genom tidningen *Livet*, där ett par nummer har haft hållbarhet som tema. Både anställda och förtroendevalda har också varit med och tagit fram målen. Under diplomeringsamtalen nämndes det att församlingens medarbetare upplevde det som en styrka att få inblick i alla målen och att de då senare lättare kunde stötta varandra i arbetet med målen.

3.6 Uppfyllnad

Generellt vill vi meddela att dokumentationen av måluppfyllnaden (bilaga 9 samt 13) är lätta att följa och tydligt uppställda. Standardens krav på att minst ett delmål per verksamhetsområde och totalt minst fem delmål ska vara uppnådda vid diplomeringsstillfället har uppfyllts.

I Pastoral

Att arbeta med att medvetandegöra unga om hållbarhet genom konfirmandarbetet är en lovvärd ambition som ni påbörjat. Särskilt intressant är hur ni beskriver anpassningen ni gjort av upplägget utifrån pedagog och grupp, det visar att ert arbete är dynamiskt och ständigt utvecklas.

II Ekonomi och förvaltning

Det är spännande att ni har valt ett förvaltningsmål här, som ett led i att försöka göra miljö- och hållbarhetstänket till en del av den ordinarie verksamheten.

Framöver vill vi uppmana er att granska er ekonomi och se vad ni kan förbättra i era ekonomiska beslut, från en redan bra nivå.

III Byggnader

Det är gott att ni börjat fundera på er vattenkonsumtion och gör åtgärder för att minska den, men här vill vi skicka med att detta område handlar om byggnader, inte om marken runtom dem. Ni skriver i det övergripande målet att "vattenanvändningen i alla våra lokaler ska vara effektivt och miljömässigt hållbar" [vår kursivering], medan det ni redogör för främst handlar om utomhusmiljöer vilket egentligen är område IV.

Framöver ser vi gärna att ni funderar över något mål kopplat till t ex energiförbrukningen i byggnaderna.

På en sidnot vill vi tacka för dragningen om hur Församlingens hus byggdes och vilka hållbarhetsaspekter som tänktes in i det, även om detta inte ingår i diplomeringsuppdraget.

IV Kyrkogårdar och markanläggningar

Ert försök att odla med perenner i odlingsfaten var en spännande sak att följa. Det satte fingret på hur utvecklingsarbete ofta kan te sig: Man har en idé och gör en plan utifrån den. Därefter testar man den och kommer fram till att den behöver justeras eller helt bytas ut. Sådana är förutsättningarna också för arbetet med hållbar utveckling. Därför vill vi uppmana er att fortsätta leta efter goda lösningar för växtligheten utifrån vad ni nu lärt er.

V Varor och tjänster

Ni har på ett ambitiöst och omfattande sätt undersökt vilka leverantörer ni i dagsläget använder er av. Det är ett bra första steg mot att börja samordna inköpen mer och skaffa er full kontroll över vad församlingen konsumerar. Ett framtida delmål kan vara att revidera inköpspolicy så att den speglar insikterna om ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

VI Transporter och kommunikation

Ni har ett kommunikationsarbete där hållbarhetsperspektiven är ordentligt representerade, vilket ni föredömligt visat upp. Ett tips är att information via tidningen *Livet*, som når många församlingsbor, är en positiv miljöaspekt att ha med i miljöaspektsregistret som ska tas fram i fas 2.

Gällande transporterna är det glädjande att ni börjat arbeta med frågan. Mycket finns kvar att göra för att effektivisera och minska transporterna och här ligger också ofta en stor klimatskuld. En stor del av en församlings utsläpp brukar vid sammanställning visa sig vara flygresor, även om de är få till antalet.

VII Kemikalier och avfall

Ni har gjort bytet till bättre skrivare och i samband med det ställt hållbarhetskrav på företagen i valet av leverantör. Det är ett bra sätt som ni använt församlingens konsumentmakt på.

4.1 Miljögrupp och samordnare

Det finns en miljögrupp, *hållbarhetsgruppen*, och samordnare. Gruppen är sammansatt av olika yrkeskompetenser, vilket är positivt, och några har även verksamhetsansvar.

4.2 Ansvarsfördelning

Det finns en dokumenterad ansvars- och arbetsfördelning för arbetet för hållbar utveckling som täcker in alla punkterna i standarden. När det är flera som delar på ansvaret kan det ge en bredare förankring, det gäller bara att vara uppmärksamma på att det inte faller mellan stolarna för att ingen känner huvudansvaret.

4.3 Utbildningsbehov och 4.4 Kompetens efter befogenhet

Kartläggningen av vilka utbildningsbehov som finns hos anställda och förtroendevalda kunde vara mer heltäckande, men fungerar för fas 1. Vi vill uppmana er att fundera djupare kring vilka utbildningar som kan behövas samt ta del av stiftets utbildningsprogram.

4.5 Kommunikation

Positivt att det övergripande kommunikationsmålet är att sprida hopp. Kommunikationen till medarbetare och förtroendevalda sker regelbundet på möten, samlingar och i personalbrevet.

4.6 Verksamhetsstyrning, rutiner för mål

Det finns rutiner för hur församlingen går till väga om målet inte uppfylls, hållbarhetsgruppen stämmer av arbetet med målen halvårsvis. Orsaken till varför det är svårt att nå målet ska även rapporteras till hållbarhetsgruppen och de tar fram en åtgärd för att nå målet. Rutiner för att ta fram nya delmål finns. Det kommer antingen att ske genom workshops igen eller genom att verksamhetsansvariga, med stöd av kyrkoherden och hållbarhetsgruppen, tar fram förslag på delmål som sedan diskuteras i ledningsgruppen. Under diplomeringsamtalet lyftes frågan om hur idéer på nya delmål fångas upp och de ska diskuteras med verksamhetsansvariga.

4.7 Verksamhetsstyrning, rutiner för hela arbetet

Danderyds församling har rutiner för hur hela arbetet med ledningssystemet följs. Under diplomeringsamtalet framkom det att de ser det som en del av sitt dagliga arbete och att de hjälper varandra. Arbetet och rutinerna ses över årligen och dessa justeras vid behov. Hållbarhetsgruppen stöttar de ansvariga i arbetet med målen om det behövs.

4.8 Nödlägesberedskap

Församlingen har gjort en nödlägesberedskap enligt standardens krav. Här nämnde de under diplomeringsamtalet att det redan finns mycket rutiner på plats sedan tidigare, på grund av lagkrav.

5.1, 5.2 Intern revision

Församlingen har gjort en intern uppföljning som har dokumenterats och täcker in vilka åtgärder som har genomförts och hur det har gått med delmålen. De har rutiner för hur den interna uppföljningen ska gå till. Hållbarhetsgruppen genomför halvårsvisa avstämningar

med verksamhetsansvariga och sedan följs det upp i samband med verksamhetsberättelsen.

5.3, 5.4 Extern revision

Standardens krav på att minst ett delmål per verksamhetsområde och totalt minst fem delmål ska vara uppnådda innan extern revision är uppfyllt. Vi diplomerare fick dokumenten i tid inför diplomeringsbesöket.

Danderyds församling har redan nu planer på att genomföra nästa externa revision om 2,5 år. Anledningen till detta är att församlingen vill att hållbarhetsarbetet ska följa de övriga verksamheternas gång, vilket vi diplomerare anser är en rimlig tidsram med den utgångspunkten.

6.1 Resultat

Församlingen hänvisar till det arbete som sker inom ramen för 4.2, vilket är rimligt.

Motivering att läsa upp vid diplomeringsstillfället 2 december

Danderyds församling arbetar målmedvetet och systematiskt med hållbar utveckling. Mer och mer än hållbarhet en naturlig del av församlingens liv och arbetssätt. Som diplomerare har vi haft glädjen att lyssna på hur arbetet med konfirmander, gudstjänster, matlagning, kyrkogårdar, byggnader och köror förbättrats, för att nämna några saker. Danderyds församling har gått in i Svenska kyrkans miljödiplomerings för hållbar utveckling. Därigenom har kärleken till skapelsen kommit till uttryck. I detta arbete har församlingsbor och medarbetare fått syn på sig själva, sina miljöskadliga mönster och fått verktyg för att bryta dem.

Församlingen står redan i startgroparna för att gå vidare med att ta tag i fler utmaningar gällande inre och yttre hållbarhet. Men innan vi låter er fortsätta på den gröna vägen, vill vi som diplomerare stolt överrätta detta diplom som ett bevis på att Danderyds församling nu är miljödiplomerade enligt fas 1. Varsågoda!